

Sygn. akt VII U 1313/18

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 6 lutego 2019 r.

Sąd Okręgowy Warszawa - Praga w Warszawie VII Wydział Pracy
i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: SSO Agnieszka Stachurska

Protokolant: sekr. sądowy Anna Bańcerowska

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 6 lutego 2019 r. w Warszawie

sprawy R. Z.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddział w W.

o ustalenie właściwego ustawodawstwa

na skutek odwołania R. Z.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddział w W.

z dnia 19 września 2018 r. znak: (...)

oddala odwołanie.

UZASADNIENIE

R. Z. w dniu 22 października 2018r. złożył odwołanie od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddział w W. z dnia 19 września 2018r., nr: (...), stwierdzającej, że od dnia 1 czerwca 2012r. podlega ustawodawstwu polskiemu.

Ubezpieczony wniósł o zmianę zaskarżonej decyzji i przyjęcie, że w zakresie ubezpieczeń społecznych podlega prawu i ustawodawstwu brytyjskiemu ewentualnie o uchylenie zaskarżonej decyzji i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania. W odwołaniu zarzucił:

1. obrazę przepisów prawa materialnego, tj.:

- art. 5 Traktatu o Unii Europejskiej w związku z punktem 12 preambuły rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady nr 883/2004 w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego poprzez naruszenie zasady proporcjonalności wyrażającej się w dopuszczeniu do sytuacji polegającej na kumulacji świadczenia tego samego rodzaju za ten sam okres;

- art. 83 ust. 1 ustawy z dnia 13 października 1998r. o systemie ubezpieczeń społecznych, art. 13 ust. 2b rozporządzenia Rady (EWG) nr 1408/71 z dnia 14 czerwca 1971r. w sprawie stosowania systemów zabezpieczenia społecznego do pracowników najemnych osób prowadzących działalność na własny rachunek i do członków ich rodzin przemieszczających się we Wspólnocie, art. 11 ust. 3a rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 883/2004 z dnia 29 kwietnia 2004r. w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego, art. 16 ust. 2 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego oraz Rady (WE) nr 987/2009 z dnia 16 września 2009r. dotyczącego wykonywania rozporządzenia (WE) nr 883/2004, poprzez uznanie, że od dnia 1 stycznia 2016r. w stosunku do jego

osoby jako prowadzącej działalność gospodarczą na terenie Polski oraz równocześnie wykonującej pracę najemną na terenie W. (...) nie ma zastosowania ustawodawstwo brytyjskie, a właściwym jest ustawodawstwo polskie;

- art. 14c rozporządzenia Rady (EWG) nr 1408/71, obowiązującego do dnia 30 kwietnia 2010r., oraz art. 13 ust. 3 rozporządzenia nr 883/2004 z dnia 29 kwietnia 2004r. w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego poprzez brak ich zastosowania w wyniku uznania, że ubezpieczony nie świadczył pracy na terenie innego państwa członkowskiego w sytuacji, gdy mieszkając na terenie W. (...) pracował jako najemnik dla przedsiębiorcy brytyjskiego, mającego siedzibę na terenie W. (...), zatrudniającego go od 2012r., który odprowadzał należne i wymagane przez ustawodawstwo brytyjskie składki na ubezpieczenie społeczne, co powoduje, że w takiej sytuacji z mocy prawa miało i ma zastosowanie ustawodawstwo brytyjskie;

2. obrazę przepisów postępowania, tj.:

- art. 233 § 1 k.p.c. poprzez błędną ocenę zgromadzonego materiału dowodowego prowadzącą do stwierdzenia braku podstaw do uznania jako właściwego wobec ubezpieczonego ustawodawstwa brytyjskiego;

- art. 233 k.p.c. poprzez dowolną ocenę zebranego w sprawie materiału dowodowego, polegającą na bezkrytycznym oparciu się na dokumentacji przedstawionej przez stronę brytyjską z pominięciem jej wszechstronnego rozważenia w kontekście przedłożonych przez ubezpieczonego dowodów świadczących o faktycznym wykonywaniu pracy najemnej w W. (...);

- art. 16 ust. 4 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) 987/2009 z dnia 16 września 2009r. dotyczącego wykonywania rozporządzenia (WE) nr 883/2004 w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego w związku z przepisami decyzji Nr (...) z dnia 12 czerwca 2009r. w sprawie ustanowienia procedury dialogu i koncyliacji w zakresie ważności dokumentów, określenia ustawodawstwa właściwego oraz udzielania świadczeń na mocy rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 883/2004, poprzez jego niezastosowanie. ZUS (...) Oddział w W. nie zwrócił się bowiem do strony brytyjskiej o dokładne informacje dotyczące jego pracy i faktu zamieszkiwania na terenie W. (...) od dnia 1 czerwca 2012r. do dnia 26 listopada 2015r., podczas świadczenia pracy na rzecz brytyjskich pracodawców (...) Ltd. i (...) Ltd., pomimo wątpliwości, w szczególności wobec okoliczności wynikających z przedłożonej dokumentacji i wyjaśnień co do faktu przebywania i pracy na terenie W. (...).

3. błąd w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę decyzji polegający na przyjęciu, że:

- ubezpieczony nie wprowadził do dotychczasowego stosunku prawnego łączącego jego osobę z organem rentowym elementu transgranicznego, podczas gdy wykazał element międzynarodowy, co sprowadzało się do udowodnienia, że zamieszkiwał na terytorium W. (...) celem świadczenia pracy w warunkach zapisanych w umowie i rzeczywiście faktycznie realizował wyznaczony mu przez pracodawcę zakres obowiązków;

- ubezpieczony nie udowodnił faktu rzeczywistego świadczenia pracy na terenie W. (...), podczas gdy zebrany w sprawie materiał dowodowy prowadzi do odmiennych wniosków.

W uzasadnieniu odwołania R. Z. podkreślił, że od dnia 1 czerwca 2012r. przebywał na terenie W. (...) przez około 20-30% czasu pracy w miesiącu (od 5 do 10 dni), będąc zatrudnionym w firmach brytyjskich i otrzymując wynagrodzenie za wykonaną pracę. Jego pobyt miał miejsce na terenie L., w mieszkaniu udostępnionym przez właściciela przedsiębiorstw, dla których świadczył pracę. Pracodawcy, stosownie do obowiązującego w W. (...) prawa, odprowadzali z tytułu jego zatrudnienia składki na ubezpieczenie społeczne oraz wszystkie inne należności wynikające z nawiązanego stosunku pracy. W Polsce natomiast ubezpieczony prowadził działalność gospodarczą na własny rachunek i z tego tytułu podlegał obowiązkowo ubezpieczeniu społecznemu do momentu, kiedy podjął zatrudnienie na terenie W. (...), o czym poinformował organ rentowy. Ubezpieczony podkreślił również, że instytucja (...) nie zakwestionowała jego pobytu i pracy od dnia 26 listopada 2015r. na terenie W. (...) w firmie (...) Ltd., co oznacza, że od tej daty powinien podlegać ustawodawstwu brytyjskiemu, a za okres od 1 czerwca 2012r. do 26 listopada 2015r. powinna zostać wprowadzona procedura dialogu. Według ubezpieczonego przepisy

europejskie stanowią kategorię, że osoba będąca równocześnie pracownikiem najemnym na terytorium jednego państwa członkowskiego i prowadząca działalność gospodarczą na własny rachunek na terytorium innego państwa członkowskiego podlega ustawodawstwu państwa członkowskiego, na terytorium którego wykonuje pracę najemną. Ubezpieczony wskazał, że przedstawił dowody na wykonywanie pracy najemnej na terenie W. (...) na rzecz pracodawcy brytyjskiego oraz wykazał istnienie elementu transgranicznego. W jego sprawie powinna być wdrożona procedura wynikająca z decyzji (...) Komisji Administracyjnej w sprawie ustanowienia procedury dialogu i concyliacji w zakresie ważności dokumentów, określenia ustawodawstwa właściwego oraz udzielania świadczeń na mocy rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady nr 883/2004 (odwołanie z dnia 12 października 2018r., k. 3-6 a.s.).

Zakład Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddział w W. wniósł o oddalenie odwołania na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c. oraz o zasądzenie od ubezpieczonego na rzecz organu rentowego kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Uzasadniając swe stanowisko organ rentowy wskazał, że zgodnie z pismem instytucji brytyjskiej (...)&(...), według posiadanych przez instytucję brytyjską danych, datą przybycia R. Z. do W. (...) był dzień 26 listopada 2015r. oraz, że brak jest dowodów, że R. Z. był zatrudniony przez firmy (...) Ltd. i (...) Ltd. Organ rentowy zauważył, że umowa z firmą zarejestrowaną w W. (...) nie jest wystarczającym dowodem na faktyczne wykonywanie pracy na rzecz takiego płatnika składek na terenie (...). Również deklaracja ubezpieczeniowa (NI), dostarczająca podstawowych informacji dotyczących składek danej osoby, nie potwierdza, że osoba ta była obecna fizycznie lub pracowała w W. (...). Organ rentowy wskazał również, że w piśmie z dnia 26 października 2017r., dotyczącym między innymi spółek (...) Ltd. i (...) Ltd., instytucja (...) podała, że prowadzone było już postępowanie z udziałem ww. spółek, w wyniku którego poddano w wątpliwość zarówno ich obecność, jak i działalność na terenie W. (...), a osoby zatrudnione przez P. Ż. w toku postępowań wyjaśniających przedstawiły bliźniaczo podobne wyjaśnienia. Z uwagi na brak potwierdzenia przez instytucję brytyjską obecności i świadczenia pracy od dnia 1 czerwca 2012r. przez R. Z. na terenie W. (...) oraz brak dowodów na faktyczne wykonywanie przez niego pracy, organ rentowy przyjął, że R. Z. jest osobą aktywną zawodowo jedynie na terytorium Polski. Nadto organ rentowy wskazał, że w związku z tym, że ubezpieczony nie przedstawił zaświadczenia na formularzu A1 od brytyjskiej instytucji ubezpieczeniowej, która nie potwierdziła wykonywania przez niego pracy na terenie W. (...), to podlega w zakresie ubezpieczeń społecznych ustawodawstwu polskiemu. Według organu rentowego istotne jest i to, że ubezpieczony zamieszkuje na terenie Polski, a jego wynagrodzenie i czas pracy na terytorium W. (...), nawet gdyby była rzeczywiście wykonywana, miałby charakter symboliczny, który nie pozwala na objęcie jego osoby brytyjskim ustawodawstwem. Z tego względu Zakład wydał w dniu 19 sierpnia 2018r. decyzję, w której stwierdził, że R. Z. podlega polskiemu ustawodawstwu od dnia 1 czerwca 2012r. (odpowiedź na odwołanie z dnia 31 października 2018r., k. 8-12 a.s.).

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

R. Z. od wielu lat prowadzi pozarolniczą działalność gospodarczą (okoliczność bezsporna). W dniu 23 stycznia 2018 roku skierował do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych pismo z dnia 15 stycznia 2018r., w którym oświadczył, że od 1 czerwca 2012r. – pomimo nadal prowadzonej w Polsce działalności gospodarczej – jest dodatkowo zatrudniony w spółce, która ma siedzibę w W. (...), wobec czego od tego czasu właściwe dla jego osoby jest ustawodawstwo brytyjskie. Uwzględniając te okoliczności, ubezpieczony wniósł o wstrzymanie prowadzonej przez organ rentowy egzekucji. Do oświadczenia dołączył szereg dokumentów w języku angielskim, tj. umowy o pracę, odcinki wypłaty wynagrodzeń, rozliczenia roczne P60, świadectwa pracy P45, potwierdzenie nadania Numeru Ubezpieczenia Społecznego NIN oraz kopię nadania Europejskiej Karty Zdrowia EHIC (pismo R. Z. z dnia 15 stycznia 2018r. wraz z załącznikami - akta ZUS).

Zakład Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddział w W. pismem z dnia 30 stycznia 2018r. wskazał, że na podstawie informacji i dokumentów przekazanych przez R. Z. nie jest możliwe określenie ustawodawstwa. W związku z tym ubezpieczony został poproszony o przekazanie dodatkowych wyjaśnień i dokumentów (pismo ZUS z dnia 30 stycznia 2018r. – akta ZUS). Dodatkowo w dniu 8 lutego 2018r. organ rentowy wysłał do instytucji (...) (...) pismo z dnia 7

lutego 2018r. z załączonym formularzem E001 dotyczącym R. Z., w którym został podany numer NIN (pismo z 7 lutego 2018r. – akta ZUS).

R. Z., odpowiadając na pismo organu rentowego z dnia 30 stycznia 2018r., w dniu 27 lutego 2018r. przekazał dodatkowe wyjaśnienia (pismo R. Z. z 23 lutego 2018r. – akta ZUS). Organ rentowy w dniu 2 marca 2018r. poinformował R. Z., że w związku z prowadzoną sprawą nie jest aktualnie możliwe udzielenie odpowiedzi ze względu na oczekiwanie na dokumenty i informacje od (...) instytucji zabezpieczenia społecznego HM Revenue & Customs (pismo ZUS z 2 marca 2018r. – akta ZUS). Ubezpieczony nie zgodził się z takim stanowiskiem, czemu dał wyraz w piśmie z dnia 9 marca 2018r. Zażądał w nim m.in. umorzenia postępowania egzekucyjnego oraz wstrzymania go do czasu ustalenia ustawodawstwa właściwego (pismo R. Z. z dnia 9 marca 2018r. – akta ZUS).

Organ rentowy w dniu 13 kwietnia 2018r. ponownie wysłał do instytucji brytyjskiej (...) pismo z dołączonym formularzem E001 dotyczącym R. Z. (pismo z 13 kwietnia 2018r. – akta ZUS). Natomiast w dniu 18 kwietnia 2018r. skierował do ww. instytucji brytyjskiej pismo z dnia 17 kwietnia 2018r., w którym zawiadomił, że ustalił z uwzględnieniem art. 11 ust. 3a rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 883/2004 z dnia 29 kwietnia 2004r. w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego oraz art. 14 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 987/2009 z dnia 16 września 2009r. dotyczącego wykonywania rozporządzenia (WE) nr 883/2004 w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego, że do R. Z. znajduje zastosowanie ustawodawstwo polskie od dnia 1 czerwca 2012r. (pismo ZUS z dnia 17 kwietnia 2018r. - akta ZUS). Podobnej treści pismo, informujące o tymczasowym ustaleniu ustawodawstwa polskiego, zostało też skierowane do R. Z. w dniu 13 kwietnia 2018r. (pismo ZUS z 13 kwietnia 2018r. – akta ZUS).

Doręczenie pisma z dnia 17 kwietnia 2018r. do brytyjskiej instytucji ubezpieczeniowej nastąpiło w dniu 24 kwietnia 2018r. (wyjaśnienia ZUS, k. 29 a.s., wydruk ze strony poczty brytyjskiej, k. 31 a.s.).

(...)&(…) pismem z dnia 30 kwietnia 2018r. poinformowała, że R. Z. przyjechał do W. (...) w dniu 26 listopada 2015r. z brytyjskim numerem ubezpieczenia społecznego nadanym w dniu 2 lutego 2016r. Jednocześnie wskazała, że nie ma dowodów, iż ubezpieczony był zatrudniony przez firmę (...) Ltd., ponieważ została ona zarejestrowana w (...) w dniu 4 kwietnia 2011r. i rozwiązana w dniu 12 listopada 2013r. Instytucja (...) podała również, że nie dysponuje zapisami potwierdzającymi zatrudnienie R. Z. przez (...) Ltd., obecnie (...). Nadto podkreśliła, że ubezpieczony mógł być zatrudniony od dnia 6 grudnia 2015r. do chwili obecnej w (...) Ltd. Ubezpieczonemu nie został wydany żaden dokument przenośny A1. Jeżeli będzie chciał się ubiegać o dokument przenośny A1, to będzie musiał odwiedzić brytyjską stronę internetową (...) i wypełnić odpowiedni formularz zgłoszeniowy (pismo (...)&(…) z dnia 30 kwietnia 2018r. – akta ZUS, tłumaczenie przysięgłe pisma (...)&(…) z dnia 30 kwietnia 2018r., k. 30 a.s.).

R. Z. w dniu 25 maja 2018r. skierował do organu rentowego pismo, w którym nie zgodził się ze stanowiskiem ZUS, że w przypadku jego osoby zastosowanie znajduje ustawodawstwo polskie (pismo z dnia 11 maja 2018r. – akta ZUS). W związku z tym organ rentowy pismem z dnia 8 czerwca 2018r. poinformował R. Z., że wznawia postępowanie wyjaśniające i wezwał go przekazania w terminie 7 dni dodatkowych wyjaśnień i dokumentów (pismo ZUS z dnia 8 czerwca 2018r. – akta ZUS). Jednocześnie (...) instytucja ubezpieczeniowa została powiadomiona, najpierw w dniu 7 czerwca 2018r., a potem w dniu 4 lipca 2018r., że Zakład Ubezpieczeń Społecznych dokona ponownej analizy sprawy (pisma z dnia 7 czerwca 2018r. i 4 lipca 2018r. – akta ZUS).

Ubezpieczony w dniu 3 lipca 2018r. złożył w organie rentowym pismo z dnia 28 czerwca 2018r. zawierające wyjaśnienia. Wskazał w piśmie m.in., że instytucja (...) nie ma prawa ustalać dla niego ustawodawstwa właściwego, jak również wystawiać druk A1, ponieważ jego centrum interesów życiowych było w Polsce. Ponadto podniósł, że aby instytucja (...) mogła wystawić druk A1 musiałby przebywać w W. (...) nieprzerwanie przez 6 miesięcy i to udowodnić (pismo R. Z. z dnia 28 czerwca 2018r. – akta ZUS).

Zakład Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddział w W. pismem z dnia 4 września 2018r. powiadomił ubezpieczonego, że ma prawo wypowiedzenia się przed wydaniem decyzji oraz możliwość wglądu do zebranego materiału dowodowego, a

także przedstawienia dodatkowych dokumentów i wyjaśnień. Zastrzegł również, że po upływie określonego terminu zostanie wydana decyzja (pismo ZUS z dnia 4 września 2018r. – akta ZUS).

W dniu 19 września 2018r. nastąpiło wydanie przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddział w W. decyzji nr: (...), w której organ rentowy na podstawie art. 83 ust. 1 pkt 1 i 2 ustawy z dnia 13 października 1998r. o systemie ubezpieczeń społecznych w związku z art. 11 ust. 3a rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 883/2004 z dnia 29 kwietnia 2004r. w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego stwierdził, że R. Z. podlega ustawodawstwu polskiemu od dnia 1 czerwca 2012r.

W uzasadnieniu decyzji organ rentowy wskazał, że w piśmie, które wpłynęło do organu rentowego w dniu 16 maja 2018r., instytucja (...) (...)&(…) poinformowała, że według posiadanych danych datą przybycia R. Z. do W. (...) był dzień 26 listopada 2015r. oraz, że nie ma dowodów na jego zatrudnienie przez firmy (...) Ltd. i (...) Ltd. Ponadto, w ocenie Zakładu, umowa z firmą zarejestrowaną w W. (...) oraz deklaracja ubezpieczeniowa (NI) nie są wystarczającymi dowodami na faktyczne wykonywanie pracy przez ubezpieczonego na rzecz takiego płatnika składek na terenie (...). Organ rentowy uznał, że przedstawione w toku postępowania dokumenty nie potwierdzają faktycznego wykonywania pracy w W. (...), co oznacza, że ubezpieczony jest osobą aktywną zawodowo jedynie na terytorium Polski. W związku z tym wskazano, że podlega ustawodawstwu polskiemu od dnia 1 czerwca 2012r. (decyzja ZUS z dnia 19 września 2018r. - akta ZUS).

Sąd Okręgowy ustalił powyższy stan faktyczny na podstawie wskazanych dokumentów, które w zakresie, w jakim stały się podstawą ustalonych faktów, nie budziły zastrzeżeń i nie były kwestionowane przez strony postępowania.

Dowód z przesłuchania stron został pominięty, ponieważ nie istniały, w ocenie Sądu, takie okoliczności, które dla rozstrzygnięcia sprawy wymagałyby dodatkowego wyjaśnienia. Poza tym Sąd nie uwzględnił wniosku R. Z. o odroczenie rozprawy wyznaczonej na dzień 6 lutego 2019r. Art. 214 k.p.c. stanowi w § 1, że rozprawa ulega odroczeniu, jeżeli sąd stwierdzi nieprawidłowość w doręczeniu wezwania albo jeżeli nieobecność strony jest wywołana nadzwyczajnym wydarzeniem lub inną znaną sądowi przeszkodą, której nie można przezwyciężyć. W rozpatrywanej sprawie ubezpieczony wnosząc o odroczenie rozprawy (pismo z dnia 24 stycznia 2019r., k. 35 a.s.), krótko wskazał, że pilnie wyjeżdża za granicę, wobec czego wnioskował o przesunięcie rozprawy po 15 kwietnia 2019r. Zdaniem Sądu wyjazd zagraniczny, nawet jeśli jest pilny, nie stanowi nadzwyczajnej okoliczności, z powodu której należałoby rozprawę odroczyć. Ponadto, R. Z. nie wyjaśnił bliżej, jaki charakter ma wskazany wyjazd – prywatny czy służbowy, nie podał również bliższych informacji dotyczących tego wyjazdu ani nie przedstawił jakiegokolwiek dowodu, który uprawdopodobniłby ten fakt. W związku z tym Sąd ocenił, że nie zachodzą określone w art. 214 k.p.c. przesłanki obligujące Sąd do odroczenia rozprawy, wobec czego została ona przeprowadzona, a tym samym wniosek ubezpieczonego nie został uwzględniony.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Odwołanie R. Z., jako niezasadne, podlegało oddaleniu.

Spór w rozpatrywanej sprawie koncentrował się wokół kwestii ustalenia właściwego ustawodawstwa dla R. Z. od dnia 1 czerwca 2012 roku. Rozstrzygnięcie tego sporu wymagało uwzględnienia przede wszystkim regulacji unijnych zawartych w rozporządzeniu Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 987/2009 z dnia 16 września 2009r. dotyczącym wykonywania rozporządzenia (WE) nr 883/2004 w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego (Dz. Urz. UE. L 284 z 2009r., s. 1, z późn. zm. – dalej jako rozporządzenie nr 987/2009 lub rozporządzenie wykonawcze) oraz rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 883/2004 z dnia 29 kwietnia 2004r. (Dz. Urz. UE L. z 2004r. 166.1 z późn. zm. – dalej jako rozporządzenie nr 883/2004 lub jako rozporządzenie podstawowe). W świetle tych regulacji koordynacja systemów zabezpieczenia społecznego państw członkowskich Unii Europejskiej opiera się na zasadzie, że osoby przemieszczające się na terytorium Unii Europejskiej podlegają systemowi zabezpieczenia społecznego tylko jednego państwa członkowskiego (art. 11 rozporządzenia nr 883/2004). W okolicznościach przedmiotowej sprawy zasadą, która mogła mieć zastosowanie przy wyborze jednego z dwóch ustawodawstw z zakresu zabezpieczenia społecznego, jest zasada koordynacji określona w art. 13 ust. 1 rozporządzenia

nr 883/2004. Zgodnie z tym przepisem osoba, która normalnie wykonuje pracę najemną w dwóch lub więcej państwach członkowskich, podlega:

a. ustawodawstwu państwa członkowskiego, w którym ma miejsce zamieszkania, jeżeli wykonuje znaczną część pracy w tym państwie członkowskim lub

b. jeżeli nie wykonuje znacznej części pracy w państwie członkowskim, w którym ma miejsce zamieszkania: i) ustawodawstwu państwa członkowskiego, w którym znajduje się siedziba lub miejsce wykonywania działalności przedsiębiorstwa lub pracodawcy, jeżeli jest zatrudniona przez jedno przedsiębiorstwo lub jednego pracodawcę; lub (ii) ustawodawstwu państwa członkowskiego, w którym znajduje się siedziba lub miejsce wykonywania działalności przedsiębiorstw lub pracodawców, jeżeli jest zatrudniona przez co najmniej dwa przedsiębiorstwa lub co najmniej dwóch pracodawców, których siedziba lub miejsce wykonywania działalności znajduje się tylko w jednym państwie członkowskim; lub (iii) ustawodawstwu państwa członkowskiego, w którym znajduje się siedziba lub miejsce wykonywania działalności przedsiębiorstwa lub pracodawcy, innego niż państwo członkowskie jej zamieszkania, jeżeli jest zatrudniona przez dwa lub więcej przedsiębiorstw lub dwóch lub więcej pracodawców, których siedziba lub miejsce wykonywania działalności znajduje się w dwóch państwach członkowskich, z których jedno jest państwem członkowskim jej zamieszkania; lub (iv) ustawodawstwu państwa członkowskiego, w którym ma miejsce zamieszkania, jeżeli jest zatrudniona przez dwa lub więcej przedsiębiorstw lub dwóch lub więcej pracodawców, a co najmniej dwa z tych przedsiębiorstw lub dwóch z tych pracodawców mają siedzibę lub miejsce wykonywania działalności w różnych państwach członkowskich innych niż państwo członkowskie miejsca zamieszkania.

Zgodnie z art. 13 ust. 3 rozporządzenia nr 883/2004 osoba, która normalnie wykonuje pracę najemną w różnych Państwach Członkowskich podlega ustawodawstwu Państwa Członkowskiego, w którym wykonuje swą pracę najemną, zgodnie z przepisami ust. 1.

W celu zastosowania wskazanej zasady regulacje unijne określają procedurę postępowania wyznaczonych instytucji ubezpieczeniowych zainteresowanych państw członkowskich. Procedurę tę określa art. 16 rozporządzenia nr 987/2009. Dla ustalenia kompetencji organu rentowego oraz sądów polskich w zakresie ustalenia istnienia tytułu podlegania ubezpieczeniom w innym państwie członkowskim, odpowiednio możliwości zastosowania art. 13 ust. 1 rozporządzenia nr 883/2004 przy ustalaniu ustawodawstwa właściwego dla ubezpieczonego mającego miejsce zamieszkania w Polsce oraz zastosowania poszczególnych etapów procedury opisanej w art. 16 rozporządzenia nr 987/2009, istotne znaczenie ma stanowisko przyjęte w wyroku Sądu Najwyższego z dnia 6 czerwca 2013r. (II UK 333/12, OSNP 2014/3/47). Sąd Najwyższy stwierdził, że nie jest dopuszczalna ocena stosunku prawnego stanowiącego tytuł ubezpieczenia społecznego w innym państwie członkowskim przez instytucję miejsca zamieszkania osoby wnoszącej o ustalenie właściwego ustawodawstwa, ponieważ stwierdzenia spełnienia warunków ubezpieczenia społecznego w systemie prawnym państwa wykonywania pracy podlegającym koordynacji na podstawie rozporządzenia nr 883/2004 dokonują organy właściwe do stosowania tego prawa. Oznacza to, że polski organ rentowy (jako instytucja właściwa według miejsca zamieszkania wnioskodawcy) nie ma kompetencji do oceny spełnienia warunków objęcia wnioskodawcy ubezpieczeniem społecznym w innym państwie członkowskim z tytułu wykonywania tam pracy najemnej. Z powyższego wynika, że do organu rentowego, jak również do sądu polskiego, należy przede wszystkim ustalenie, czy osoba uprawniona podlega ubezpieczeniu społecznemu w danym państwie członkowskim, a nie ustalenie, czy ważnym jest stosunek prawny będący podstawą objęcia jej ubezpieczeniem społecznym w tym państwie. Jeżeli organ rentowy poweźmie wątpliwości co do ważności stosunku prawnego będącego podstawą objęcia tytułem ubezpieczenia społecznego w innym państwie członkowskim w ramach postępowania w przedmiocie ustalenia ustawodawstwa właściwego, to nie może samodzielnie przesądzać tej kwestii (por. K. Ślebzak, Podleganie ubezpieczeniu społecznemu w przypadku jednoczesnego wykonywania pracy i prowadzenia działalności gospodarczej na terytorium przynajmniej dwóch państw członkowskich UE, Praca i Zabezpieczenie Społeczne 2013 nr 11, s. 33). Ostateczną decyzję wydaje instytucja ubezpieczenia społecznego kraju, w którym złożono wniosek o ustalenie właściwego ustawodawstwa. W rozpatrywanej sprawie jest to Zakład Ubezpieczeń Społecznych, do którego R. Z. skierował pismo z dnia 15 stycznia 2018r. Organ rentowy powziął wątpliwości co do faktycznego świadczenia pracy przez ubezpieczonego na terenie W. (...), wobec czego powinno dojść do ustalenia właściwego

ustawodawstwa w drodze decyzji tymczasowej, doręczonej właściwemu organowi zagranicznemu na podstawie art. 16 ust. 1 rozporządzenia nr 987/2009. Dopiero po zaakceptowaniu (również milczącym) przez zagraniczną instytucję ubezpieczeniową takiej decyzji lub przeprowadzeniu wzajemnych uzgodnień w drodze procedury concyliacji, możliwe jest wydanie decyzji ostatecznej.

Powyższą konstatację potwierdzają tezy przedstawione przez Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 25 listopada 2016r. (I UK 370/15, niepublikowane). Wynika z nich, że ze względu na różnice między ustawodawstwami krajowymi co do określenia przedmiotu ubezpieczenia społecznego wprowadzono zasadę, że uwzględnianie okoliczności lub wydarzeń mających miejsce w jednym państwie członkowskim nie może w żaden sposób sprawiać, iż właściwym dla nich stanie się inne państwo ani że będzie się do nich stosować jego ustawodawstwo (pkt 11 preambuły rozporządzenia nr 883/2004). Stwierdzenia spełnienia warunków ubezpieczenia społecznego pracy najmniej w systemie prawnym państwa wykonywania pracy, podlegającym koordynacji na podstawie rozporządzenia nr 883/04, dokonują organy właściwe do stosowania tego prawa. Nie może budzić wątpliwości, że instytucja miejsca zamieszkania osoby ubiegającej się o ustalenie ubezpieczenia społecznego w innym państwie może powziąć wątpliwości zarówno co do określenia mającego zastosowanie ustawodawstwa, jak i czasu jego trwania, lecz trzeba podkreślić, iż może chodzić jedynie o wątpliwości co do określenia ustawodawstwa mającego zastosowanie do wnioskodawcy, z uwzględnieniem art. 13 rozporządzenia nr 883/04 i odpowiednich przepisów art. 14 rozporządzenia nr 987/2009. Wątpliwości tych instytucja miejsca zamieszkania wnioskodawcy nie może sama rozstrzygać, lecz musi dostosować się do trybu rozwiązywania sporów co do ustalenia ustawodawstwa właściwego, wskazanego w szczególności w art. 6, 15 oraz 16 rozporządzenia nr 987/2009, które nakazują zwrócenie się – w przypadku istnienia wątpliwości bądź rozbieżności – do instytucji innego państwa członkowskiego. Instytucje niezwłocznie dostarczają lub wymieniają między sobą wszystkie dane niezbędne dla ustanowienia i określenia praw i obowiązków osób, do których ma zastosowanie rozporządzenie podstawowe. Przekazywanie tych danych odbywa się bezpośrednio pomiędzy samymi instytucjami lub za pośrednictwem instytucji łącznikowych. Zastosowanie znajduje również decyzja nr (...) Komisji Administracyjnej w sprawie ustanowienia procedury dialogu i concyliacji w zakresie ważności dokumentów, określenia ustawodawstwa właściwego oraz udzielania świadczeń na mocy rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 883/2004 (Dz. U. UE. C 106 z 24 kwietnia 2010r.). Poinformowanie więc przez osobę wykonującą pracę w dwóch lub więcej państwach członkowskich instytucji wyznaczonej przez właściwą władzę państwa członkowskiego,

w którym ma miejsce zamieszkania, wymaga – ze względu na zaistnienie czynnika ponadkrajowego w ubezpieczeniu społecznym – zastosowania procedury przestrzegającej właściwość i kompetencje instytucji ubezpieczeń społecznych, przewidzianej w przepisach art. 16 rozporządzenia nr 987/2009. Informacja, o której mowa, jest podstawą do niezwłocznego, lecz tylko wstępnego i tymczasowego ustalenia ustawodawstwa właściwego, stosownie do zasad kolizyjnych ustalonych w art. 13 rozporządzenia podstawowego. O tymczasowym określeniu prawa, według którego obejmuje się tę osobę ubezpieczeniem społecznym, instytucja miejsca zamieszkania wnioskodawcy informuje wyznaczone instytucje państwa, w którym wykonywana jest praca. Od tej chwili biegnie termin dwóch miesięcy, w czasie których przynajmniej jedna z zainteresowanych instytucji może poinformować instytucję miejsca zamieszkania o niemożności zaakceptowania ustalonego ustawodawstwa lub o swojej odmiennej opinii w tej kwestii. Gdy to nie nastąpi, tymczasowe określenie ustawodawstwa staje się ostateczne (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 25 listopada 2016r., I UK 370/15, niepubl. oraz wyrok z dnia 18 stycznia 2017r., III UK 42/16, LEX nr 2238234).

Wskazać również należy, że pojęciu "wspólne porozumienie", o którym mowa w art. 16 ust. 4 rozporządzenia wykonawczego, ustawodawca unijny nie nadał jakiegokolwiek instytucjonalnej formy, zatem może ono polegać na poinformowaniu przez instytucję właściwą miejsca świadczenia pracy najmniej o swoim stanowisku odnośnie do nieistnienia ważnego tytułu do ubezpieczenia społecznego na terytorium jej państwa oraz o wydaniu przez instytucję właściwą miejsca zamieszkania decyzji w indywidualnej sprawie (o charakterze tymczasowym - w trybie art. 16 ust. 2 rozporządzenia wykonawczego)

o stosowaniu ustawodawstwa krajowego i zaakceptowaniu tej decyzji przez instytucję właściwą miejsca świadczenia pracy, w tym również w sposób „milczący”, poprzez niewniesienie zastrzeżeń (art. 16 ust. 3 in fine rozporządzenia

wykonawczego) (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Krakowie z dnia z dnia 19 maja 2016r., III AUa 1489/15, LEX nr 2057039).

W rozpatrywanej sprawie organ rentowy prawidłowo zastosował procedurę zawartą w art. 16 rozporządzenia nr 883/2004. W dniu 18 kwietnia 2018r. skierował pismo do instytucji brytyjskiej (...) informując, że do R. Z. od dnia 1 czerwca 2012r. znajduje zastosowanie ustawodawstwo polskie. Przy tym zostało zaznaczone, że ustalenie takie ma charakter tymczasowy. Instytucja (...) w dniu 24 kwietnia 2018r. odebrała ww. pismo i w dniu 30 kwietnia 2018r. przygotowała doręczone Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych pismo informujące o tym, że R. Z. przyjechał do W. (...) w dniu 26 listopada 2015r. z brytyjskim numerem ubezpieczenia społecznego nadanym w dniu 2 lutego 2016r. Jednocześnie wskazała, że nie ma dowodów, że był zatrudniony przez firmę (...) Ltd., ponieważ została ona zarejestrowana w (...) w dniu 4 kwietnia 2011r. i rozwiązana w dniu 12 listopada 2013r. Instytucja (...) podała również, że nie dysponuje zapisami potwierdzającymi zatrudnienie R. Z. przez (...) Ltd., obecnie (...). Nadto podkreśliła, że ubezpieczony mógł być zatrudniony od dnia 6 grudnia 2015r. do chwili obecnej w (...) Ltd. Ubezpieczonemu nie został wydany żaden dokument przenośny A1. Jeżeli będzie chciał się o taki ubiegać, to będzie musiał odwiedzić brytyjską stronę internetową (...) i wypełnić odpowiedni formularz zgłoszeniowy.

Z treści ww. pisma nie wynika, aby instytucja (...) zanegowała tymczasowe ustalenie ustawodawstwa polskiego, a wręcz przeciwnie – przedstawiając ww. informacje niejako potwierdziła słuszność ustalenia ustawodawstwa polskiego z uwagi na brak dowodów potwierdzających świadczenie pracy przez ubezpieczonego. Wprawdzie w piśmie podano również, że R. Z. od dnia 6 grudnia 2015r. do chwili obecnej może być zatrudniony w (...) Ltd., ta informacja podana w trybie przypuszczającym, nie ma jednak charakteru pewnego, a jedynie nie wyklucza w sposób kategoriyczny – jak w przypadku okresu wcześniejszego – że ubezpieczony pracował u brytyjskiego pracodawcy. Jednocześnie zostało podane, że ubezpieczonemu nie został wydany dokument przenośny A1. Wskazano też co ubezpieczony powinien zrobić, jeśli chciałby o niego wystąpić.

Powyższe nie niweczy w ocenie Sądu tymczasowego ustalenia ustawodawstwa polskiego. Gdyby bowiem instytucja (...) miała pewne informacje co do faktu pracy ubezpieczonego od określonej daty, to wskazałaby na wadliwość tymczasowego ustalenia ustawodawstwa dokonanego przez ZUS. Nic takiego się natomiast nie stało, a więc w ramach omówionej procedury uzgodnienia między instytucjami państw członkowskich to ustawodawstwo, które było ustalone jako tymczasowe, stało się ostateczne. To z kolei upoważniało organ rentowy do wydania zaskarżonej decyzji o treści, którą ubezpieczony kwestionował w niniejszej sprawie. Organ rentowy nie naruszył jednak procedury zawartej w dyspozycji art. 16 ust. 4 rozporządzenia wykonawczego, a co za tym idzie nie dokonał samodzielnej oceny stosunku prawnego stanowiącego tytuł ubezpieczenia społecznego w innym państwie członkowskim wobec osoby wnoszącej o ustalenie właściwego ustawodawstwa. W rozważanym przypadku taka procedura została przeprowadzona. Z kolei w postępowaniu odwoławczym od takiej decyzji, sąd skupia uwagę na zachowaniu właściwej procedury wydania decyzji, gdyż jego kompetencje do oceny stanu prawnego w innym państwie unijnym podlegają ograniczeniom, wynikającym również z konieczności sprawnego i szybkiego załatwiania takich spraw. Ze względu na różnice między ustawodawstwami krajowymi co do określenia przedmiotu ubezpieczenia społecznego wprowadzono zasadę, że uwzględnianie okoliczności lub wydarzeń mających miejsce w jednym państwie członkowskim nie może w żaden sposób sprawiać, iż właściwym dla nich stanie się inne państwo ani że będzie się do nich stosować jego ustawodawstwo. Stwierdzenia spełnienia warunków ubezpieczenia społecznego oraz marginalnego charakteru pracy najemnej w systemie prawnym państwa wykonywania pracy, podlegającym koordynacji na podstawie rozporządzenia nr 883/04, dokonują organy właściwe do stosowania tego prawa (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 25 listopada 2016r., I UK 370/15, LEX nr 2166375).

Uwzględniając powyższe Sąd Okręgowy doszedł do przekonania, że w sytuacji, gdy obie instytucje właściwe doszły niejako do wspólnego porozumienia, to ono ma decydujące znaczenie dla ustalenia ustawodawstwa właściwego, gdyż przepisy art. 13 ust. 2 i 3 rozporządzenia podstawowego mają na celu wyeliminowanie podwójnego (lub wielokrotnego) ubezpieczenia w różnych państwach członkowskich albo zapobieżenie sytuacji, w której dana osoba nie będzie podlegała żadnemu ustawodawstwu,

a nie ustaleniu ubezpieczenia korzystnego dla zainteresowanego (ze względu na wysokość składek). Zatem z punktu widzenia ustalenia ustawodawstwa w trybie art. 16 rozporządzenia wykonawczego istotne jest, aby w jego wyniku zainteresowany został objęty ubezpieczeniem tylko w jednym państwie członkowskim. Wprawdzie odbywa się to z uwzględnieniem przepisów rozporządzenia podstawowego zawierającego normy kolizyjne, ale nie oznacza to, że zainteresowany może w oparciu o nie kwestionować przed organem jednego państwa członkowskiego (miejsca zamieszkania) wspólne porozumienie,

a właściwie weryfikować stanowisko zajęte przez drugie państwo członkowskie (miejsca wykonywania pracy najemnej) o nieistnieniu w tym państwie ważnego tytułu ubezpieczenia, żądając ustalenia wybranego przez siebie ustawodawstwa. Temu bowiem służy inna instytucja koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego, a mianowicie ustanowione w art. 19 ust. 2 rozporządzenia wykonawczego uprawnienie zainteresowanego do wystąpienia do instytucji danego państwa członkowskiego z wnioskiem o wydanie poświadczenia na formularzu A1, a wówczas ocena takiego żądania należy do organów

i instytucji właściwych tego państwa członkowskiego (zob. wyrok Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z dnia 11 lipca 2017r. III AUa 1740/16; postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 20 października 2016r., I UZ 22/16).

R. Z. wskazywał w toku postępowania, że instytucja (...) nie wydała mu tego zaświadczenia, a zarazem nie jest do tego uprawniona, gdyż nie przebywał stale w W. (...) przez co najmniej pół roku. Jednocześnie podnosił, że wykonywał pracę przez 20-30% czasu, ponieważ przebywał w W. (...) przez okres 5-10 dni w miesiącu. Wskazane zarzuty, a szczególnie ten dotyczący braku uprawnienia instytucji brytyjskiej do wydania formularza A1, są bezpodstawne. Art. 19 ust. 2 rozporządzenia wykonawczego stanowi, że na wniosek zainteresowanego lub pracodawcy instytucja właściwa państwa członkowskiego, którego ustawodawstwo ma zastosowanie zgodnie z przepisami tytułu II rozporządzenia podstawowego, poświadcza, że to ustawodawstwo ma zastosowanie, oraz w stosownych przypadkach wskazuje, jak długo i na jakich warunkach ma ono zastosowanie. W świetle wskazanej regulacji wadliwe jest twierdzenie ubezpieczonego, że to nie instytucja (...) powinna wydać formularz A1. ZUS takich uprawnień nie ma, gdyż R. Z. domaga się stwierdzenia, że podlega ustawodawstwu brytyjskiemu, a więc to instytucje tego kraju powinny wystawić stosowny dokument. W związku z tym ZUS nie może dokonać oceny stosunku prawnego stanowiącego tytuł ubezpieczenia społecznego w innym państwie członkowskim. Takie uprawnienie nie przysługuje również polskiemu sądowi.

W rozpatrywanym przypadku nie budzi wątpliwości, że R. Z. nie przedstawił zaświadczenia A1, a domaga się ustalenia, że w jego przypadku stosuje się ustawodawstwo brytyjskie. Takiego ustalenia nie dokonał organ rentowy z brytyjską instytucją ubezpieczeniową, która nie zakwestionowała tymczasowego ustalenia ustawodawstwa polskiego. Również Sąd Okręgowy nie miał podstaw do dokonania ustaleń zgodnych ze stanowiskiem R. Z.. W tych okolicznościach odwołanie od decyzji ZUS (...) Oddział w W. z dnia 19 września 2018r., jako bezzasadne, podlegało oddaleniu na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c.

ZARZĄDZENIE

(...)